

Namens NBPM, NBBI, Mentorschap Nederland en Horus via email verzonden aan Expertgroep CBM

Ede, 11 augustus 2023

Betreft: Herziening aanbevelingen mentorschap

Geachte mevrouw Mulder, Beste Tineke,

Namens de branche reageer ik graag op het verzoek van de Expertgroep CBM om bij te dragen aan de actualisering van de aanbevelingen mentorschap.

In voorliggend document wordt per onderdeel van de aanbevelingen de door ons gewenste aanpassing beschreven.

A Het instellen van mentorschap

1.

In het **formulier verzoekschrift** is het volgende opgenomen:

'10. Verschijnen op de zitting

Kan de betrokkene de strekking van het verzoek begrijpen en zijn of haar mening daarover geven?

Ja

Nee

Indien u 'Nee' hebt aangekruist, heeft u een medische verklaring waaruit dit blijkt?

Ja (Stuur de medische verklaring mee)

Nee. Leg uw antwoord uit. Ontbreekt een medische verklaring, dan moet de betrokkene in beginsel naar de zitting komen of ter plaatse worden gehoord.'

Graag zouden mentoren een verduidelijking in de Aanbevelingen zien over welke eisen er worden gesteld aan deze 'medische verklaring'.

Kan bijvoorbeeld een maatschappelijk werker of begeleider ook zo'n verklaring aanleveren?

De gedachte achter deze vraag is ook dat behandelaars deze verklaring vaak niet willen afgeven omdat hun richtlijnen dat niet toelaten. Soms willen ze deze niet afgeven vanwege de druk die op de behandelrelatie komt te staan. Het vinden van een onafhankelijk arts heeft veel voeten in aarde.

2.

Bij punt 2 in de Aanbevelingen staat:

'Ter beoordeling van de noodzaak van het mentorschap is uitgangspunt dat verzoekers, betrokkene en belanghebbenden worden gehoord, zo nodig op de verblijfplaats van betrokkene. Hoewel artikel 800 Rv ruimte biedt om het verzoek aanstonds op de stukken toe te wijzen, wordt aanbevolen om daarvan in beginsel geen gebruik te maken.'

Dit beginsel staat een voorspoedige voortgang bij de kwetsbaarste groep ouderen in de weg. De theorie komt hier niet meer overeen met de praktijk.

3.

Rechtbanken besluiten of er een zitting plaatsvindt of niet bij de benoeming van de mentor. In het verzoekschrift kan aangegeven worden of er een thuis zitting wenselijk is.

Het komt ook regelmatig voor dat een beschikking zonder zitting wordt afgegeven. In specifieke situaties is een zitting van grote meerwaarde, in andere situaties juist niet. Het zou fijn als in de Aanbevelingen opgenomen wordt dat de rechtbank altijd motiveert waarom er geen zitting heeft plaatsgevonden omdat dit duidelijkheid biedt aan de cliënt.

4.

Bij punt 3 in de Aanbevelingen staat:

‘Stukken waaruit de medische situatie van betrokkene kan blijken, zoals bijvoorbeeld de ClZ- indicatie, die als bijlage bij een verzoekschrift tot curatele, bewind of mentorschap zijn gevoegd, worden niet doorgestuurd naar de belanghebbenden in de zin van artikel 798 Rv. Indien de betrokkene geen toestemming heeft gegeven of daartoe niet in staat is en de belanghebbende aangeeft dat hij een bijzonder belang heeft om de medische stukken in te zien, neemt de kantonrechter een beslissing over het al dan niet verstrekken van deze stukken aan de belanghebbende. Daarbij zal het belang van belanghebbende bij een eerlijk proces worden afgewogen tegen het belang van betrokkene op bescherming van zijn privacy.’

Door de nadruk op ‘medisch’ lijkt met name bij de ontvangst van het verzoekschrift door de griffie vertaald te worden dat er een medische verklaring nodig is bij het verzoekschrift. Het zou duidelijker moeten zijn dat dit niet het geval is.

5.

Bij punt 5 in de Aanbevelingen staat:

‘De kantonrechter treedt terughoudend op met het uitspreken van curatele, bewind of mentorschap als de betrokkene in een levenstestament regelingen heeft getroffen op dit vlak.’

Dit zou aangevuld kunnen worden met een recente uitspraak:

‘De aanwezigheid van een levenstestament speelt weliswaar een rol bij de beoordeling of voor een meerderjarige moet worden voorzien in een beschermingsmaatregel als CBM, maar de kantonrechter is niet gehouden om voorrang te verlenen aan een volmacht in een levenstestament. Het hangt van de omstandigheden af of een levenstestament kan worden gezien als een meer passende en minder verstrekende voorziening.’

6.

Bij punt 6 in de Aanbevelingen staat:

‘Ingevolge artikel 1:452, derde lid, BW zal de uitdrukkelijke voorkeur van de betrokkene inzake de persoon van de te benoemen mentor in beginsel worden gevolgd. Dit kan ook een professionele mentor of een stichting met daarbij aangesloten vrijwilligers zijn. Op grond van artikel 1:452, vierde lid, BW heeft voor het overige steeds een natuurlijk persoon uit de directe familie of omgeving van de betrokkene de voorkeur bij de benoeming tot mentor. Afwijking van deze wettelijke voorkeursregeling dient in de beschikking te worden gemotiveerd.’

Er zijn vrijwilligers die drie of meer cliënten bedienen. Worden de kwaliteitseisen ook op hun betrokken?

B De taken van de mentor

1.

Onder punt 3 deel 2 in de Aanbevelingen staat:

‘Een uitzondering moet echter worden gemaakt voor medische verrichtingen die uitsluitend kunnen plaatsvinden, indien de betrokkene persoonlijk toestemming verleent, zoals euthanasie. De mentor kan de betrokkene verder niet dwingen tot iets wat de betrokkene niet wil en waartegen de betrokkene zich uitdrukkelijk verzet. In dat geval zal eventueel een beroep moeten worden gedaan op de BOPZ (per 1 januari 2020: Wet Zorg en dwang).’

Deze uitspraak heeft verduidelijking nodig, immers: ingrepen waarbij de integriteit van het lichaam wordt geschonden, of waar het allerindividueelste beslissingen betreft, stuiten op grenzen van het mentorschap. De aanbevelingen zijn hier niet duidelijk genoeg in.

2.

Onder punt 4 in de Aanbevelingen staat:

‘Ingevolge artikel 5, tweede en zevende lid, Besluit kwaliteitseisen CBM dient de mentor buiten werkdagen te voorzien in zijn bereikbaarheid voor noodgevallen. Hierin wordt voldoende voorzien indien de mentor tot 22.00 uur bereikbaar is en – indien ’s nachts gebeld of bericht is over een noodgeval – uiterlijk om 8.00 uur terugbelt.’

Mentoren zouden hier graag een nuance in zien. Zoals het er nu staat, moeten mentoren 365 dagen per jaar 14 uren per dag bereikbaar zijn. Hier is de beloning niet naar.

Van 9.00-18.00 uur zou meer realistisch zijn, en in het weekend later, bijvoorbeeld 10.00 uur.

NB. In noodsituaties mag en moet een arts medisch handelen in het belang van de patiënt, ook zonder dat een mentor kon worden geraadpleegd.

3.

Onder punt 5 in de Aanbevelingen staat:

‘In artikel 5, derde en zevende lid, Besluit kwaliteitseisen CBM staat dat de mentor tenminste tweemaandelijks persoonlijk contact met betrokkene heeft, tenzij betrokkene geen contact met de mentor wenst of daartoe niet in staat is.’

Hoe verhoudt deze AmvB-richtlijn zich met de AmvB-richtlijn van het tarief? Daarin wordt bepaald dat de mentor naar eigen inzicht het forfait aan uren kan besteden.

4.

Wat betreft punt 6 in de Aanbevelingen, pgb:

Hier moeten de aanbevelingen mentorschap en bewindvoering op worden aangepast. Graag meer duidelijkheid over de taakverdeling mentor en bewindvoerder en de verhouding tot de gewaarborgde hulp.

Minister van langdurige Zorg en Sport is [van plan](#) om de verplichte gewaarborgde hulp voor mensen met een persoonsgebonden budget vanuit de wet langdurige zorg, af te schaffen.

Sluit aan bij de nieuwe aanbevelingen van VWS. Wat wil aansluiten bij het wettelijk kader.

Gewaarborgde hulp willen ze kwijt. Voor niet-handelingsbekwame budgethouders: de door de rechter aangewezen wettelijk vertegenwoordiger beheert het pgb.

Dit is een knelpunt voor de stichtingen die het mentorschap met een mandaat laten uitvoeren door vrijwilligers. In verband met de zware financiële verantwoordelijkheid.

De mentor krijgt regie/beheer over het pgb. De mentor zou budgettaken kunnen mandateren aan de bewindvoerder. Dit vraagt allemaal nog nader onderzoek.

**Bron: Gewaarborgde hulp Nieuwsbericht 09-07-2023 VWS.*

**Bron: Kamerbrief 5 juli 2023 stand van zaken PGB*

5.

Onder punten 8 en 9 in de Aanbevelingen staat:

'8. De professionele mentor die zijn taak tegen een beloning verricht dient een jaarlijks verslag omtrent het verloop van het mentorschap bij de kantonrechter in te dienen.

9. De mentor dient ingevolge artikel 1:459, derde lid, BW telkens na verloop van vijf jaren, of zoveel eerder als de kantonrechter bepaalt, een verslag uit te brengen over het verloop van het mentorschap en met name over de vraag of het mentorschap dient voort te duren of dat een minder ver gaande voorziening, dan wel een verder strekkende voorziening aangewezen is (vijfjaarlijkse evaluatie). De kantonrechter zal daar bij de mentor op gezette tijden (minimaal één keer per vijf jaar) om vragen. Indien al jaarlijks een verslag wordt ingediend (zie onder 8.), hoeft niet ook nog een vijfjaarlijkse evaluatie plaats te vinden.'

Opmerkingen hierover:

- Hoe staat Rechtspraak in het feit dat een dossier na overlijden geen verslag meer nodig heeft? Het kan immers zijn dat er al geruime tijd in het jaar voorbij gegaan is. Over een groot deel van de vestreken tijd wordt dan strikt genomen geen toezicht uitgeoefend/verantwoording afgelegd.
- Het formulier voor de jaarlijkse verslaglegging noemt alleen de RM o.g.v. de Wvvgz. Dit is niet compleet. Er zijn meer vormen en grondslagen voor verplichte zorg. Denk bijvoorbeeld ook aan de Wzd en tbs-regelgeving.
- Graag de Aanbevelingen m.b.t. de jaarlijkse verslagen en 5 jaar-evaluatie blijven benoemen.
- De Rechtbank Zeeland-West-Brabant hanteert een andere variant op het beleid: In het jaar waarin de Tussentijdse (5-jaarlijkse) Evaluatie-maatregel wordt opgevraagd hoeft er geen mentorschapsverslag te worden ingediend.

6.

'De mentor is geen eerstelijns hulpverlener', staat in de Aanbevelingen. Graag zouden mentoren ook benoemd zien dat zij in de hoedanigheid van mentor ook geen mantelzorgers zijn en dat de functie ook niet identiek is aan die van eerste contactpersoon bij een zorginstelling.

De achtergrond van dit verzoek is dat door onwetendheid van de zorgverleners en door de personeelstekorten in de zorg er vaak taken bij de mentor worden neergelegd die daar niet horen. Ook gezien de toegenomen complexiteit van de casus en het beperkte aantal uren dat een mentor tot haar/zijn beschikking heeft, zouden we hierin graag rugdekking krijgen in de Aanbevelingen.

7.

Onder punt 10 deel 2 in de Aanbevelingen staat:

'Wel dient de mentor, indien deze op de hoogte is van de wensen van betrokkene omtrent de uitvaart, die kenbaar te maken aan degene die over de uitvaart beslist (opdracht heeft gegeven).'

Strikt genomen heeft een mentor hierover niets meer te zeggen. Immers: het mentorschap is afgelopen. Deze opdracht van Rechtspraak aan de mentor gaat dan in feite buiten het tarief om

Andere opmerkingen m.b.t. taken bij overlijden: we missen in de Aanbevelingen mentorschap en bewindvoering (vastgesteld LOVT 31 januari 2023) welke acties nog wel ondernomen kunnen worden door de wettelijk vertegenwoordigers, of wie daar anders verantwoordelijk voor zou zijn. Denk aan het opdracht geven tot inschakelen van de uitvaartonderneming en de gemeente bij geen familie.

- Wie mag toestemming geven om overledene uit het 'gebouw' de woning te halen? Ontruiming woning na overlijden (aanbeveling bewindvoering C.8. pag 14 staat bewindvoerder).
- Wie bepaalt wat er met de inboedel gebeurt?

Wij willen dat de taken helder in beide aanbevelingen komen te staan, omdat mentoren regelmatig geconfronteerd worden met dit soort vragen vanuit de zorginstellingen.

T.a.v. Eindafrekening en –verantwoording na overlijden aanbevelingen bewindvoering 31-1-2023:

B27 Moet deze verplichting worden geacht uitsluitend betrekking te hebben op de eindafrekening, dat wil zeggen de periode waarover nog geen rekening en verantwoording is afgelegd. Dit zal in beginsel zijn het lopende kalenderjaar tot aan het tijdstip waarop de betrokkene is overleden. Alleen als over de daaraan voorafgaande periode nog geen (reguliere) rekening en verantwoording is afgelegd, dient die periode daarbij te worden betrokken.

C8 Daarbij kan gedacht worden aan de bewindvoerder die een verhuisbedrijf moet inschakelen, die een schoonmaakploeg moet inhuren en dergelijke, omdat de betrokkene en zijn sociale omgeving of mentor dit niet zelf kunnen regelen.

C Beloning van de mentor

1.

De taken van de mentor nemen toe, mede door een toename in de complexiteit van de casus. Ook zijn in 1 januari 2022 de Wzd en Wvvgz in werking getreden. Zo is bijvoorbeeld met de komst van de Wzd een heel werkpakket toegevoegd als je cliënt verplichte zorg krijgt. In de Wzd wordt gewerkt met een stappenplan. Zie hiervoor de wet en de evaluaties die steeds na enkele weken of maanden moeten plaatsvinden bij voortgezette onvrijwillige zorg (subsidiariteit en proportionaliteit). Van een mentor wordt verwacht dat deze in de cyclus meedenkt, meepraat en voor de client beslist als deze onbekwaam is ter zake. Kan hieraan aandacht worden besteed in de Aanbevelingen? Deze uren vallen niet binnen de 17 uren per jaar. Kan de mentor voor deze cycli een machtigingsverzoek voor extra uren indienen?

2.

Onder punt 2 in de Aanbevelingen staat:

'Het uitgangspunt van de Regeling beloning is, dat de regeling een forfaitair karakter heeft. Bij professionals en stichtingen met vrijwilligers geldt de beloning als een gemiddelde en het systeem gaat uit van de solidariteitsgedachte dat de eenvoudige mentorschappen mede de lasten van ingewikkelder mentorschappen dragen. Inherent hieraan is dat niet voor alle extra werkzaamheden een extra beloning kan worden gevraagd. In de toelichting op de regeling is expliciet aangegeven dat extra beloning alleen mogelijk is in uitzonderlijke situaties en dat niet te snel mag worden overgegaan tot afwijking van de regeling. Verzoeken om extra beloning zullen worden getoetst aan dit criterium.'

Het zou helpen wanneer er een overzicht bestaat met 'reguliere werkzaamheden'. Dit zal de afwijkingen van de norm beter kunnen signaleren.

D Einde mentorschap, wijziging mentor of overlijden mentor

1.

M.b.t. 'Het verzoek tot wijziging van de mentor':

Niet duidelijk is of bij een verzoek om eigen ontslag van de mentor (bijvoorbeeld pensioen mentor, of de cliënt is verhuisd) gecombineerd met het verzoek om een met name genoemde mentor (die zich ook bereid heeft verklaard) te benoemen opnieuw akkoordverklaringen van derden moeten worden aangeleverd. Er wordt door rechtbanken soms wel om gevraagd. Wat zou hierin de Aanbeveling kunnen zijn?

De suggestie is om te volstaan met een akkoordverklaring van betrokkene indien deze ter zake wilsbekwaam is en van de bewindvoerder.

G De benoembaarheid van de professionele mentor

1.

Onder punt 3 in de Aanbevelingen staat:

'De mentor dan wel de natuurlijke persoon die de rechtspersoon die mentor is vertegenwoordigt, heeft volgens artikel 3 lid 1 jo lid 5 van het Besluit Kwaliteitseisen CBM (Besluit) ten minste een passende beroepsopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onderdelen d en e, van de Wet educatie en beroepsonderwijs (MBO-4 diploma) met goed gevolg afgerond. Voor zover de mentorschapstaken worden uitgevoerd door een persoon die niet aan de (in de vorige zin) genoemde opleidingseis voldoet, moet de mentor ervoor zorgen dat deze persoon bij de uitoefening van zijn werkzaamheden wordt begeleid door iemand die wel aan de opleidingseisen voldoet.'

Vanwege de nieuwe opleidingseisen heeft het LKB een nieuwe beschrijving op de website geplaatst.

2.

Onder punt 7 in de Aanbevelingen staat o.a.:

'De benoembare mentor mag in maximaal 120 mentorschappen begeleiding bieden aan medewerkers/vrijwilligers, indien hij daar fulltime (1 fte) voor beschikbaar is.'

Dit verschilt met de tekst in de LKB-stukken van CBM:

<https://www.rechtspraak.nl/Voor-advocaten-en-juristen/Reglementen-procedures-enformulieren/Civiel/Curatele-bewind-en-mentorschap/Landelijk-kwaliteitsbureau-CBM>

Zie op deze website het vak *Welke opleidingen zijn passend voor een mentor?*:

'Heeft u een opleiding die niet valt onder de direct passende opleidingen? Daarvoor geldt dat u de diploma's van deze opleidingen altijd door de kantonrechter moet laten toetsen aan de hand van het vakkenpakket. Hoe dit werkt leest u in de checklist opleidingstoets.

Indien u niet voldoet aan de opleidingseisen voor een mentor kunt u onder verantwoordelijkheid van een benoembaar mentor (die aan de opleidingseis voldoet) als mentor werkzaam zijn. De benoembaar mentor (die door het Landelijk Kwaliteitsbureau CBM wordt aangeduid als: "de coördinator") dient u te begeleiden bij de uitoefening van uw taken. Indien u als mentor werkzaam wil zijn onder verantwoordelijkheid van een coördinator, mag u in maximaal 4 dossiers het

mentorschap uitoefenen. Voor de coördinator die belast is met het houden van toezicht geldt dat deze de verantwoordelijkheid mag dragen voor ten hoogste 30 mentoren, indien dit een fulltime functie is. Indien de coördinator deze functie niet fulltime verricht wordt het aantal mentoren waarvoor hij verantwoordelijkheid mag dragen, naar rato van de overige werkbelasting verminderd.'

Dit maximum van 30 mentoren kan voor een probleem gaan zorgen voor de RSM. Begeleid je 120 casussen of 30 mentoren?

Overig

Een thema dat bij enkele mentoren steeds weer naar voren komt is de lange wachttijd tussen aanvraag mentorschap en de beschikking. In veel gevallen komt een aanvraag voor mentorschap in een situatie waar direct hulp gevraagd wordt, echter wordt het werk van de mentor pas na de beschikking vergoed. Ik zou het aanbevelen dat er een mogelijkheid komt om voorafgaand aan de beschikking al een overeenkomst aan te gaan waardoor de mentor al vanaf de aanvraag actief betrokken kan zijn en dit ook vergoed krijgt. Een soort Budgetbeheer maar dan gericht op de zorg.

Wanneer de hiervoor beschreven zaken om meer uitleg vragen dan ben ik daarvoor bereikbaar.

Namens NBPM, NBBI, Mentorschap Nederland en Horus,

Rens Koelewijn
Directeur Horus